

वायुभक्षः जितपवनः आहरणं आहारो विषयभोगस्तच्छून्यो निराहारः अनिमिषोजितनिद्रः इतस्ततो दक्षादिभ्यः शीर्णपणादिकं परितः काले सर्वदा चरन् श्रन् ॥ १४ ॥ अटमानः नित्यं पर्यटनकरः अत्र प्रक्षीणसंतानस्य वंशस्य गतिमनेन रूपकेण प्रदर्शयति लंबमानानित्यादिना ॥ १५ ॥ १६ ॥ वीरणस्तंबके तुणस्तंबे अत्र गतो भूलोकः ऊर्ध्वपादत्वाधोमुखत्वाभ्यां स्वर्गस्थत्वे पिपातभयेन व्याकुलत्वमुक्तं वीरणस्तंबो वंशस्तोमः मूषकः कालः ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ नः स्थितः अस्माकं स्वामी वेति शेषः ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ नदारानित्यध्यायतात्पर्यमुक्तं भोगाय धनदारसंपन्नो न कार्यः

वायुभक्षो निराहारः शुष्यन्ननिमिषो मुनिः ॥ इतस्ततः परिचरन् दीप्तपावकसप्रभः ॥ १४ ॥ अटमानः कदाचित्स्वान्सददर्शपितामहान् ॥ लंबमानान्महागते पादैरुर्ध्वैरवाङ्मुखान् ॥ १५ ॥ तानब्रवीत्सदृष्ट्वैव जरत्कारुः पितामहान् ॥ के भवन्तोऽवलंबन्ते गते त्वस्मिन्नधोमुखाः ॥ १६ ॥ वीरणस्तंबके लग्नाः सर्वतः परिभक्षिते ॥ मूषकेन निगूढेन गतेऽस्मिन्नित्यवासिना ॥ १७ ॥ पितर ऊचुः यायावरानामवयमृषयः संशितव्रताः ॥ संतानप्रक्षयाद्ब्रह्मन्नधोगच्छाममेदिनीं ॥ १८ ॥ अस्माकंसंततिस्त्वेको जरत्कारुरिति स्मृतः ॥ मंदभाग्योऽत्यभाग्यानां तप एकं समास्थितः ॥ १९ ॥ न स पुत्रान् जनयितुं दारान्मूढश्चिकीर्षति ॥ तेन लंबामहे गते संतानस्य क्षयादिह ॥ २० ॥ अनाथास्तेन नाथेन यथादुष्कृतिस्तथा ॥ कस्त्वं बंधुरिवास्माकमनुशोचसि सत्तम ॥ २१ ॥ ज्ञातुमिच्छामहे ब्रह्मन्को भवानिह नः स्थितः ॥ किमर्थं चैव नः शोच्याननुशोचसि सत्तम ॥ २२ ॥ जरत्कारुरुवाच मम पूर्वं भवन्तो वै पितरः स पितामहाः ॥ ब्रूत किं करवाण्यद्य जरत्कारुरहं स्वयं ॥ २३ ॥ पितर ऊचुः यतस्वयं त्वं तात संतानाय कुलस्य नः ॥ आत्मनोऽर्थेऽस्मदर्थे च धर्म इत्येव वा विभो ॥ २४ ॥ न हि धर्मफलैस्तात न तपोभिः सुसंचितैः ॥ तां गतिं प्राप्नुवंतीह पुत्रिणो यां व्रजंति वै ॥ २५ ॥ तद्द्वारग्रहणे यत्नं संतत्यां च मनः कुरु ॥ पुत्रकास्मन्नियोगात्त्वमेतन्नः परमं हितं ॥ २६ ॥ जरत्कारुरुवाच नदारान्वै करिष्ये हं न धनं जीवितार्थतः ॥ भवतां तु हितार्थाय करिष्ये दारसंग्रहं ॥ २७ ॥ समयेन च कर्त्ताऽहमनेन विधिपूर्वकं ॥ यथायद्युपलप्स्यामि करिष्ये नान्यथा त्वहं ॥ २८ ॥ सनाम्नीया भवित्री मे दिक्षिता चैव बंधुभिः ॥ भैक्ष्यवत्तामहं कन्यामुपयंस्ये विधानतः ॥ २९ ॥

किंतु पुत्रकत्वोरेवार्थे इति भावः ॥ २७ ॥ २८ ॥ सनाम्नीति प्रायेण वस्तुनां यथार्थनामत्वात् जरत्कारुशब्देन तपसा जीर्यमाणशरीरत्वं विवक्षितं तादृशोऽहं सदृशीमेव भार्यां स्वीकरिष्यामि बंधुभिर्दिक्षिता मिति कृत्विजे वितते कर्मणि दद्यादलंकृत्य सदैवोगो मिथुनं दत्त्वोपयच्छेत् स आर्ष इत्यार्त्विज्यगो मिथुनपूर्वयोर्देवार्षयोर्विवाहयोर्व्यादृत्तिर्दर्शिता भैक्ष्यवदिति तस्या ब्राह्मप्राजापत्यविधिना अलंकृताया अनलंकृताया बाला अपि अन्ववत्त्वादिना गरणे मम धनादिकं नास्तीति च दर्शितं उपयंस्ये परिणये ॥ २९ ॥

•तपोविषये